

פרק 19 - שירותים עירוניים

מקורות והגדרות

לוח 1: ע'//בית המשפט לעניינים מקומיים

משנת 2005 השתנה מקור הנתונים ללוח זה. עד שנת 2005 הנתונים נתקבלו מהנהלת בתי המשפט - מחלקת מחקר דוחות והערכה.

לוח 2: ע'//אגף התברואה

לוחות 3 - 5: ע'//אגף הפיקוח העירוני

לוח 6: ע'//מוקד שירות 106

לוח 7: ע'//פניות הציבור

לוח 8: ע'// כיבוי אש

לוח 9: ע'//הרשות לאיכות הסביבה

לוח 10: המועצה הדתית לתל-אביב-יפו

לוח 11: ע'//המרכז למחקר כלכלי וחברתי ואגף הגבייה

לוח 12: ע'//לשכת התאגידים

סוג הבעלות כדלהלן:

- בעלות עירונית - שליטה מלאה של העירייה.
- בעלות לא עירונית - שליטת העירייה נמוכה מ-50%.
- בעלות עירונית ממשלתית - שליטה משותפת של העירייה ושל הממשלה.
- בעלות עירונית משותפת - שליטה משותפת של העירייה ושל גופים שאינם ממשלתיים.
- עמותה - תאגיד הפועל לא לשם הפקת רווח, בניגוד לחברה שהינה תאגיד הפועל לשם עשיית רווחים.

הנתונים הכספיים מותאמים ל-31 בדצמבר 2006.

תיאור והסבר

1. משפטי העירייה

בית המשפט לעניינים מקומיים דן בעבירות על חוקי העזר העירוניים ובשאר החוקים שהעירייה ממונה על ביצועם. מספר התביעות שהוגשו לבית המשפט לעניינים מקומיים ב-2007 היה 20,604 לעומת 18,512 בשנה הקודמת ו-17,824 ב-2005 (לוח 19.1). יש לציין כי עד 2007 לא נכללו בסך כל התיקים תיקי בקשות שונות, ללא תיקי בקשות שונות עומד מספר התביעות ב-2007 על 18,880, עלייה קלה של 2% בהשוואה לשנה קודמת.

ב-2007 התפלגות התביעות שהוגשו לבית המשפט לעניינים מקומיים הייתה כדלקמן (בסוגריים ההתפלגות ב-2006): 82.0% (89.9%) - נוגעות לחוקי עזר עירוניים, 6.0% (7.0%) - חוק רישוי עסקים, 3.0% (3.2%) - לחוק התכנון והבנייה (תשכ"ה - 1965) ו-8.4% - בקשות שונות (עד שנת 2007 לא נכללו תיקי הבקשות השונות בסך כל התיקים שהוגשו).

העירייה מגישה בקשות לצווי הריסה ללא הרשעה, בקשות לצווי הפסקת עבודה, בקשות לצווי למניעת פעולות, בקשות לסגירת עסק עד תום ההליכים המשפטיים נגדו, בקשות לביטול צווי הריסה מנהליים, בקשות לביטול צווי סגירה מנהליים, בקשות לכניסה למקרקעין וכו'. בנוסף לני"ל מעורבת העירייה כתובעת או כנתבעת במשפטים בערכאות משפטיות שונות.

2. שירותי תברואה

במסגרת אגף התברואה נערכות הפעולות הבאות: פינוי אשפה מבתים, מוסדות ומפעלים, ניקוי רחובות, ביעור קוצים, ביעור מקורות דגירה של יתושים וביעור נברנים.

בעיר יש 48,980 מיכלי אשפה, לפי הפירוט הבא: מיכלונים (0.24-0.36 מ"ק) - 43,000, מיכלים 1.1 מ"ק) - 4,300, מיכליות (4-6 מ"ק) - 520, מכולות (10-30 מ"ק) - 675, פחי אשפה (0.076 מ"ק) כ-450 וטמוני קרקע - 35 (לוח 19.2).

בשנת 2007 פונו 358,173 טון אשפה בעיר לעומת 362,799 טון אשפה בשנה הקודמת, ו-362,059 טון בשנת 2005 (לוח 19.2). בשנת 2006 כמות האשפה בעיר היוותה כ-6% מסה"כ כמות האשפה בישראל.

ב-2007 כמות האשפה לתושב ליום המיוצרת בתל-אביב-יפו הייתה 2.5 ק"ג. בשנת 2006 היתה כמות האשפה לתושב ליום המיוצרת בתל-אביב-יפו 2.6 ק"ג, בהשוואה למוצע של 1.6 ק"ג בחמש ערים אחרות בגוש דן. כלומר, בשנת 2006 כמות האשפה לתושב ליום בתל-אביב-יפו היתה גדולה פי 1.6 מזו שמיוצרת בערי הסביבה. כמו כן, בשנת 2006 היתה תל-אביב-יפו בין חמש הרשויות המקומיות בהן כמות הפסולת לאדם היא הגבוהה ביותר (יחד עם: סביון, אילת, רמת-אפעל וטבריה). הדבר מוסבר בכך שחלק מהאשפה בעיר מיוצרת על-ידי רבבות האנשים שאינם תושבי העיר הפוקדים אותה יום יום לצרכי עבודה, בילוי ומסחר (זוהי רק אחת הדוגמאות לכך שעיריית תל-אביב-יפו בהיותה העירייה של גלעין המטרופולין הגדול ביותר בישראל משרתת לא רק את תושביה, אלא גם רבבות תושבים של ערים אחרות, הבאים בשעריה). לשם השוואה, בשנת 2006 כמות האשפה לתושב ליום בישראל היתה 1.5 ק"ג.

כמות האשפה לתושב ליום משמשת במידה מסוימת אינדיקטור לרמת החיים. באופן כללי משנת 1980 עד שנת 2000 עלתה כמות האשפה לתושב ליום בעיר מ-1.4 ק"ג ל-3.3 ק"ג, כלומר עלייה של 136%. אולם, משנת 2001 ואילך קיימת מגמה של ירידה בכמות האשפה לתושב ליום בתל-אביב-יפו.

במחלקה לתברואה מונעת מבוצעות פעולות שונות כתוצאה מתלונות תושבים, בנוסף לפעולות היזומות על ידה. ב-2007, בוצעו 41,918 פעולות הדברה נגד מזיקים, דבורים, חולדות ועכברים, ו-32,764 פעולות נגד יתושים.

3. הפיקוח העירוני

אגף הפיקוח העירוני אחראי באופן ישיר על אכיפתם של חוקי העזר העירוניים, חוק רישוי עסקים, חוק הניקיון וחוקים בתחום הרפואה הווטרינרית.

הפיקוח העירוני עורך ביקורות בנושא רישוי ותברואה בעסקים כדי לאתר מפגעים מסוגים שונים. ב-2007 נערכו 15,951 ביקורות והוגשו 1,634 תביעות בנושא. בהשוואה לשנה קודמת קיימת עלייה של 49% במספר הביקורות ועלייה של 28% במספר התביעות.

סך כל הביקורות העוסקות בחוקי עזר עירוניים עמד על 742 בשנת 2007 בהשוואה ל-1,023 ב-2006 ו-574 ב-2005 (לוח 19.3). ישנה ירידה במספר הביקורות העוסקות בחוקי עזר עירוניים בשנת 2007, לאחר שב-2006 נרשמה עלייה משמעותית בהשוואה ל-2005.

פעילות ענפה מתבצעת בתחום החנייה: ב-2007 נרשמו בסה"כ 1,194,680 דוחות חנייה בהשוואה ל-1,154,112 דוחות חנייה ב-2006 (זוהי עלייה של 3.5%). כמו כן, נמסרו ב-2007 3,500 אזהרות לכלי רכב החונים בעבירה, זוהי ירידה משמעותית בהשוואה ל-16,797 אזהרות שנרשמו בשנת 2006. התפלגות דוחות החנייה שנרשמו ב-2007 היא כדלהלן (בסוגריים ההתפלגות ב-2006): 47% (53%) בחנייה מוסדרת (פס כחול-לבן), 7% (7%) בחנייה על המדרכה, 23% (17%) בחנייה מועדפת לתושבי האיזור, 3% (3%) בתחנות אוטובוס ומעברי חצייה, 1% (1%) בחניית נכים, ושוונות - 19% (19%). ב-2007 נגררו 68,275 כלי רכב 24% פחות בהשוואה לשנה קודמת, אז נגררו 90,338 כלי רכב (לוח 19.4).

הפיקוח הווטרינרי העירוני ערך ב-2007 4,129 ביקורות וטרינריות בעסקים, למעלה מפי 2 ממספר הביקורות שנערכו ב-2006. כמו כן, נבדקו ואושרו לשיווק 29,342 טון מוצרי בשר ודגים ונפסלו למאכל לאחר בדיקה - 43 טון (0.1 אחוז מכלל הבדיקות). במסגרת הפעולות למניעת כלבת, חוסנו ב-2007 18,064 כלבים, נתפסו 1,251 בעלי חיים משוטטים וחלקם הושמו בהסגר לתצפית כלבת. כמו כן, עוקרו וסורסו 1,637 חתולים בהשוואה ל-1,548 בשנה הקודמת (לוח 19.5).

בנוסף לאמור לעיל, מקיים אגף הפיקוח העירוני פעילויות נוספות שמטרתן לשפר את איכות החיים של תושבי העיר ורווחתם, כמו: אכיפה בדגש על מטרדים מעסקים; הפעלת ניידות איכות חיים למען התושב במהלך כל הלילה (במהלך קיץ 2007 הופעלו 5 ניידות); סיוע בהשלטת סדר ואבטחה באירועים מיוחדים; הסרת מודעות פרועות ורישומי גרפיטי; אכיפת חוק העישון והתערבות מהירה באירועים יוצאי דופן (כמו פיגועי טרור, הצפות חורף וכד').

4. מוקד שירות 106

מוקד שירות 106 מהווה "כתובת" לפניות תושבי העיר בנוגע למטרדים בתחומים רבים. המוקד פועל בכל שעות היממה ובכל ימות השנה.

ב-2007 נתקבלו במוקד 216,123 קריאות שירות בהשוואה ל-188,723 בשנה הקודמת; זוהי עלייה של 14.5% בהשוואה לשנה הקודמת. לשם השוואה, ב-2000 היו 161,050 קריאות שירות. ניתן לראות כי קיימת מגמת עלייה מתמשכת לאורך השנים במספר הפניות למוקד שירות 106. הממוצע החודשי של פניות למוקד בשנת 2007 עמד על 18,010. התפלגות קריאות השירות למוקד לפי נושא ב-2007 הייתה כדלהלן (בסוגריים התפלגות הקריאות ב-2006): תברואה - 31% (31%), פיקוח - 31% (31%), מים, ביוב ותיעול - 11% (12%), שיפור פני העיר - 12% (11%), דרכים ומאור - 6% (7%), אגף התנועה - 2% (2%) ואחר - 6% (7%) (לוח 19.6).

5. פניות הציבור

ב-1 ליוני 2001 החלה לפעול בלשכת ראש העירייה יחידה לפניות הציבור. היחידה משמשת כתובת עירונית אחת לפניות תושבים לראש העירייה, להנהלת העירייה, פניות כלליות לעירייה, פניות לקבלת מידע עפ"י חוק חופש המידע ותלונות. בשנת 2007 התקבלו ביחידה 16,239 פניות בהשוואה ל-13,523 בשנה הקודמת. באופן כללי, הייתה עלייה של 20% במספר הפניות בהשוואה לשנה הקודמת (לוח 19.7).

התפלגות הפניות ב-2007 הייתה כדלהלן (בסוגריים התפלגות הפניות ב-2006): חטיבת תפעול 38% (36%), מינהל בתי"ש 15% (16%), מינהל הכספים 13% (16%), מינהל ההנדסה 9% (8%) ואחר - 25% (24%).

נציב תלונות הציבור בישראל פועל ביחידה מיוחדת במשרד מבקר המדינה. הנציבות מבררת תלונות על גופים הנתונים לפי החוק לביקורת של מבקר המדינה, כמו משרדי ממשלה, רשויות מקומיות, מפעלים או מוסדות של המדינה וחברות ממשלתיות, וכן עובדיהם.

בשנת 2007 הוגשו לנציבות בסה"כ 9,749 תלונות, שכללו 10,205 נושאים - נגד מגוון מוסדות ציבור, משרדי ממשלה ורשויות מקומיות, בהשוואה ל-9,926 תלונות בשנה הקודמת. נגד עיריית תל-אביב-יפו הוגשו 165 תלונות (204 ב-2006). מתוך 131 נושאים שהוכרעו בשנת 2007 - 41 נושאים נמצאו מוצדקים, כ-31%. הנושאים העיקריים שהתלונות נגדם נמצאו מוצדקות הם: השגות על דרישה לתשלום חנייה; השגות על דרישה לתשלום ארנונה ואגרות מים; דחיית בקשות להנחה בארנונה; ליקויים בסדרי גביית כספים; ליקויים בטיפול במפגעי רעש, זיהום אוויר ולכלוך; אי-מתן מענה לפנייה. אחוז הנושאים שהתלונה לגביהם נמצאה מוצדקת בשתי הערים הגדולות האחרות הם כדלהלן: ירושלים - 33%, וחיפה - 27%. (המקור לסעיף זה הוא: דוח שנתי 34 של נציב תלונות הציבור לשנת 2007, ירושלים).

6. חופי הרחצה

אורך קו החוף של תל-אביב-יפו מגיע ל-14 ק"מ. התפלגות החופים לפי סוג בשנת 2007 הייתה כדלהלן:

- חופים מוכרזים - 1.8 ק"מ.
 - חופים אסורים לרחצה - 8.2 ק"מ.
 - חופים שאינם מוכרזים - 1.2 ק"מ.
 - חופים תפוסים ע"י נמלים שאין גישה אליהם - 2.8 ק"מ.
- ב-2007 פעלו בחופים המוכרזים 12 תחנות הצלה. מספר המצילים ב-2007 עמד על 42, פי 1.6 בהשוואה לשנה קודמת (26). בשנים 1990-2000 הועסקו 57 מצילים בממוצע בכל שנה. בשנים 2001 - 2006 חלה ירידה במספר המצילים (30 מצילים בממוצע בכל שנה), ואילו ב-2007 קיימת שוב עלייה במספר המצילים.
- בעונת הרחצה של שנת 2007 היו 8 מקרים של טביעות למוות בחופי תל-אביב-יפו לעומת 5 מקרים בשנת 2006 ו-8 מקרים בשנת 2005. מספר תחנות עזרה ראשונה בחוף עמד על 10 ב-2007.

7. הרשות לאיכות הסביבה

הנושאים העיקריים המטופלים ע"י הרשות לאיכות הסביבה בהיבטים המקצועיים הקשורים לאיכות הסביבה הם: ביקורת ובקרת עסקים, טיפול בתלונות הציבור, טיפול ברשיונות עסקים, טיפול בשימושים חורגים והיתרי לילה, רעש ואקוסטיקה, נחלי הירקון והאיילון, תכנון סביבתי, חינוך והסברה סביבתית, תעשיות ועסקים שמחזיקים חומרים מסוכנים, זיהום אוויר ומיחזור (על שלושת האחרונים ראה הסבר מפורט בפרק 1).

איכות אוויר

דגש מיוחד ניתן לתכנון וביצוע של פעילות לשיפור איכות האוויר בעיר: הוחל בגיבוש וביצוע של תוכנית אסטרטגית למניעת זיהום אוויר בעיר, שתכלול מגוון רחב של אמצעים למניעת זיהום אוויר. הוחל בהכנת מודל ממוחשב לחישוב פיזור מזהמי אוויר בעיר שישמש ככלי לתכנון ומעקב במסגרת ביצוע תוכנית האסטרטגית, המשך תכנון פרויקט במרכז העיר להגבלת הכניסה של רכבי דיזל מזהמים. בוצע ניסוי לשימוש בביודיזל במשאית אשפה עירונית למניעת זיהום אוויר, ומופעלת ניידת אכיפה ברחובות העיר למניעת זיהום אוויר מכלי רכב.

הוחל בתכנון פרויקט לעידוד הסבת המוניות בעיר למכוניות היברידיות להפחתת פליטות מזהמי אוויר. פעילות נוספות שעושה העירייה: סלילת שבילי אופניים (עד כה כ-80 ק"מ סלולים); שתילת עצים (כ-100,000 עצים חדשים נשתלו בשנים האחרונות); כ-600 אוטובוסים של חברת דן עומדים בתקן יורו 3; דרישות יצאו לכל תחנות הדלק בעיר בהן מסופק דלק בנזין להתקנת מערכות השבת אדים למניעת זיהום אוויר, ו-2 תחנות כבר התקינו את המערכות.

עוד פרויקטים בתכנון: שימוש בתחליפי סולר במשאיות אשפה של העיר להפחתת פליטות מזהמי אוויר; חיוב תחנות הדלק לשיווק סולר בעל תכולת גופרית של 10 חלקי מיליון במקום 50 חל"מ, דבר שיפחית פליטות חלקיקים בכ-2 עד 3 אחוז; גיבוש תוכנית להפחתת פליטות גזי חממה בעיר בשיעור של 20% עד שנת 2020. (ראה תוצאות מדידות ניטור אוויר בפרק 1).

חומרים מסוכנים

ברחבי תל-אביב-יפו פועלים כ-410 מפעלים שונים העוסקים בחומרים מסוכנים ברמה זו או אחרת. בתחום החומרים המסוכנים מבצעת הרשות לאיכות הסביבה פעולות פיקוח, בקרה מניעה וצימצום פוטנציאל הסיכון למחזיקי החומרים המסוכנים.

פיקוח וביקורת סביבתיות

כל בקשה לרישיון עסק מועברת לבדיקה של הרשות ומוצגות לבעלי העסק דרישות והנחיות לביצוען, במטרה למנוע מטרדים מפעילות העסק. בשנת 2007 בוצעו 6,201 ביקורות (5,668 בשנת 2006) לפי החלוקה הבאה: רישוי עסקים - 42.2%, רעש - 21.8%, זיהום אוויר - 14.0%, חומרים מסוכנים - 12.5% ואחר - 9.5% (לוח 19.9).

חינוך סביבתי

35 גני ילדים משתתפים בתוכניות עירוניות "חוסכים במשאבים" ו"להשיב את הטבע לעיר", הכוללות הקמת גינות אקולוגיות ואיסוף פסולת מיחזור. בחינוך היסודי כל בתי הספר מעורבים בעשייה סביבתית דרך תוכניות שונות ובמסגרת החינוך העל יסודי. 15 חטיבות ביניים השתתפו בתכנית עירונית כשהנושא המוביל היה "עיר לחוף ים". כמו כן, 5 מתנ"סים קיימו פעילויות סביבתיות, כנסים ואירועים ירוקים. בשכונת רמת אביב ג' מתוכננת תכנית הפרדה של אשפה ביתית בשיתוף הציבור.

תכנון סביבתי

הרשות לאיכות הסביבה הצטרפה למספר ועדות היגוי לתכניות מתאר מחוזיות, תכניות אב ותכניות מדיניות. העיסוק האינטנסיבי ביותר בהקשר זה היה בגיבוש כל ההיבטים הסביבתיים של הרכבת הקלה - הקו האדום - הן לתחנות והן לקו עצמו. הרשות המשיכה ללוות את תכנית 3700 - צפון מערב העיר. נבדקו חוות דעת אקלימיות לתב"עות רבות ולפרוייקטים נקודתיים כגון מתחם רקאנטי, ברגסון 3, נאות אפקה, רוטשילד 1 ועוד. הרשות לאיכות הסביבה טיפלה, כחלק מתהליך מתן רישוי בניה, בעשרות פרוייקטים שחייבו מתן חוות דעת סביבתיות הקשורות להיבטי השפעות הצללה/רוחות, אקוסטיקה, כולל התייחסות לנפחי תנועה עוברת/קיימת וחזוייה, איכות אוויר, בדיקות קרקע וכדומה. בסה"כ היו בשנת 2007 421 בקשות להיתרי בנייה, בהשוואה ל-329 בקשות בשנת 2006, עלייה של 28%. המאפיין הבולט של השנה הוא בדיקת מגדלים רבי-קומות רבים שנבחנו בכל האספקטים הסביבתיים.

8. שירותי דת

המועצה הדתית מורכבת מ-11 חברי מועצה ופועלות בה המחלקות הבאות: נישואין, כשרות, שבת ועירובין, (אורך קו העירובין שמקיף את העיר הוא 150 ק"מ), תשמישי קדושה ושעטנו, בתי כנסת והדרכה דתית, הפרשת תרומות ומעשרות וטהרת המשפחה (מקוואות). המועצה הדתית מקיימת במרוצת השנה אירועים שונים, ביניהם: שיעורי תורה לנוער ולמבוגרים, הרצאות בבתי-ספר, חלוקת סכך לתושבי העיר ועריכת סדרי פסח ציבוריים לנזקקים. בנוסף, הוקם בית הוראה מרכזי, הנותן מענה טלפוני מוסמך בעיניי הלכה לכל מבקש.

ב-2007, הועסקו 14 רבנים ע"י המועצה הדתית בשכונות ובמחלקות של המועצה. כ-750 עסקים (כמו: מסעדות, בתי מלון, חנויות ומפעלים למוצרי בשר) היו תחת פיקוח כשרות. יש בעיר 19 מקוואות (6 מהם מיועדים לגברים) והם פועלים בכל ימות השבוע (לוח 19.10).

בתל-אביב-יפו מצויים 473 בתי-כנסת הפזורים בכל רחבי העיר. שטחם הכולל של בתי הכנסת (לא כולל אלה ששוכנים בבתי-ספר ובישיבות) הוא כ-87 דונם והשטח הממוצע שלהם הוא כ-183 מ"ר (לוח 19.11).

9. תאגידי העירייה

ב-2006 היו 33 תאגידי של העירייה והם פעלו בתחומים הבאים: פיתוח עירוני ופיתוח חוף הים, תעשייה ומסחר, נופש, בילוי וספורט, אולמות בידור ותרבות, חינוך, תרבות ושונות. 14 תאגידי הם בשליטה מלאה של העירייה, 6 תאגידי בשותפות עם הממשלה והיתר תאגידי בשותפות עם אחרים.

בשנת 2006 עמד מספר התאגידי המפסידים על 19 לעומת 16 ב-2005 ו-14 ב-2004. סה"כ ההכנסות של התאגידי הסתכמו ב-2006 בסך של כ-1.6 מיליארד ש"ח והגרעון שלהם עמד על כ-9.5 מיליון ש"ח, לעומת רווח של כ-22.7 מיליון ש"ח בשנת 2005 (לוח 19.12).